

Vischnaunca
Tujetsch

Lescha davart igl encurir cristallas e minerals ed il lavar aur

**Approbada entras la radunonza da vischnaunca dils 25 da mars 2026
Vigur: 1-4-2026**

Cuntegn dalla lescha davart igl encurir cristallas e minerals ed il lavar aur

Art. 1 Validitad

Questa lescha regla il cavar cristallas e minerals sco era il lavar aur independentamein dalla proprietad dil schischom. Ella vala per igl entir territori dalla vischnaunca da Tujetsch.

Art. 2 Lubientscha da cavar cristallas e minerals sco era da lavar aur

Per encurir e cavar cristallas e minerals sco era per lavar aur cun uaffens sin igl intschess dalla vischnaunca da Tujetsch drova ei, independentamein dalla proprietad dil schischom, ina lubientscha.

Art. 3 Premissas

La lubientscha per cavar cristallas ni per lavar aur vegn concedida a persunas naturalas che han cumplenu il 18avel onn e che possedan in'assicuranza da responsablada enviers tiarzas persunas. Quella sto cuvierer sufficientamein donns materials e da persunas.

Per schluppentar e far diever da maschinas da furar drova ei ina lubientscha supplementara. Quella obtegnan persunas cun domicil civil en Vischnaunca Tujetsch che han cumplenu il 20avel onn e che possedan in attest da schluppentar tenor la lescha federala dils 25 da mars 1977 davart materias explosivas.

Art. 4 Cuoz

La lubientscha per cavar cristallas ei mintgamai valeivla per igl onn calendar.

Il lavar aur ed organisar excursiuns cun gruppas ei lubius sil pli baul naven digl 1. da matg entochen ils 15 da settember. La suprastanza communal sa prolungir il temps per lavar aur en certs loghens entochen maximal ils 15 d'october.

Art. 5 Cavar cristallas e lavar aur per intents scientifics

Persunas ch'enquoran cristallas, minerals ed aur spirontamein per intents scientifics (docents, assistents, students da scola aulta dalla geologia, petrografia, mineralogia e cristalografia) e che prendan a casa mo emprovas, obtegnan gratuitamein la lubientscha. Els astgan duvrar sulettamein puntga e marti e ston dumandar la suprastanza communal per ina lubientscha.

Art. 6 Excursiuns da cavar cristallas e minerals sco era da lavar aur

Participonts d'excursiuns, che vegnan organisadas d'indigens cul consentiment dalla suprastonza communal, drovan negina lubientscha.

Art. 7 Scamonds temporars

Dumengias e firaus federals, cantunals e da vischnaunca (Sontgilcrest, Anceinza, Assumziun da Maria, Numnasontga) eisi scumandau da cavar cristallas.

Il lavar aur ei era lubius las dumengias ed ils firaus, denton mo els loghens lubi entras la suprastonza communal.

Art. 8 Scamonds locals

En uauls serrai, en territoris da plontaziun e da rempars sco era en scarpas eisi scumandau da cavar cristallas. Pastiras astgan buca vegnir donnegiadas.

El territori da schurmetg dalla natira dil lag da Tuma ed el territori da protecziun dallas plantas Calmut eisi scumandau da schluppentar e da far diever da maschinas da furar. En asils generals da selvaschinas ei il schluppentar lubius, denton eisi scumandau da far diever da maschinas da furar. Sche relaziuns impurtontas pretendan ei, sa la suprastonza communal restrenscher ni scumandar il cavar cristallas era en auters territoris.

El territori da schurmetg da pesca eisi scumandau da lavar aur. Durent lavar aur eisi scumandau da deviar uals e flums; da cavar giu e donnegiar terren carschiu suenter las rivas da flums ed uals; da donnegiar uors e rempars sco era ulteriuras uestonzas.

Plinavon sa la suprastonza communal decretar scamonds da lavar aur en loghens nua ch'ei vegn fatg surdiever, en loghens per il schurmetg dalla fretga dil pèsch ed en loghens nua ch'il prighel d'erosiuns periclitescha il contuorn.

Art. 9 Sgols cun helicopter

Sgols cun helicopter en connex cun l'explotaziun da cristallas astgan sulettamein vegnir incaricai da persunas cun domicil civil en Vischnaunca Tujetsch e cun ina patentà valeivla. Vinavon drovan quella persunas ina lubientscha dalla suprastonza communal. Lezza ha da risguardar tier las lubientschas dueivlamein ils interess digl ambient e dils animals selvadis. Transports da helicopter cun persunas ein scumandai. Las interpresas da helicopter astgan far transports mo sch'ellas ein en possess d'ina lubientscha dalla suprastonza communal. L'interpresa da helicopter che fa sgols senza la lubientscha vegn castigada en summa da frs. 5'000.00.

Art. 10 Precauziun

Il petent sto prevegnir a scadin donn. En loghens nua che glieud ed animals secattan per ordinari sco era el contuorn da baghetgs e d'indrezs da tut gener (sco vias, viafiers, conducts, barrieras etc.) sto el haver tutta precauziun.

Art. 11 Responsablada

Il petent ei responsabels per ils donns ch'el caschuna enten encurir cristallas ni lavar aur.

Art. 12 Schurmetg dil fuorn

Ha il cavacristallas entschiet ad explotar in fuorn, denton aunc buca finiu, vala el per occupaus sch'il cavacristallas lai anavos dus ni plirs uaffens, silmeins denton ina puntga ed in mazzot. In fuorn occupau astga durant ils proxims dus onns buca vegnir explotaus d'autras personas.

Ils uaffens che marcan il fuorn ston vegnir signalisai cun la color che vala mintgamai per dus onns. L'administraziun communal informescha el feigl uffizial dalla vischnaunca mintgamai all'entschatta dil secund onn davart la nova color per la marcaziun dil fuorn che vala pils dus onns sequents. Uaffens che vegnan duvrai per marcar in fuorn occupau, tier il qual la color definida ei pli veglia che dus onns, astgan vegnir allontanai ed il fuorn ei libers per explotar vinavon. Il dretg d'allontanar ils uaffens han las medemas personas che han era il dretg da tgisa tenor art. 20 da questa lescha.

Igl ei scumandau da marcar in fuorn da cristallas ni in liug nua ch'ei vegn lavau aur enten colurar crappa ni greppa.

In cavacristallas astga occupar sil pli treis fuorns en vischnaunca ed en mintga cass buca entiras preits crap.

Ei il lavader d'aur aunc buc a fin cun la lavur, marca quel siu plaz cun ereger in pign um crap.

Art. 13 Tener uorden e depots da material

Il petent ha da rumir siu plaz da lavur, aschia ch'ei exista negin prighel per glieud ed animals. Pigns scavaments da petents en vischinonza da sendas da spassegiar e vias ein da cuvierer sch'ei vegn buca luvrau vinavon en quei liug.

Depots da material ston vegnir signalisai ella medema moda sco il schurmetg dil fuorn tenor art. 12. Il possessur d'in depot ei obligaus d'annunziar all'administraziun communal il liug da siu depot cun indicar las coordinatas.

La vischnaunca ha il dretg da rumir depots da material sch'els ein pli vegls che dus onns e buca marcai culla color actuala. L'administraziun communal ha en quei cass d'eruir il possessur dil depot da material e d'adossar ils cuosts dalla rumida.

Art. 14 Utensils lubi per lavar aur

Igl ei lubiu da far diever da suandonts utensils per lavar aur:

- a) pala;
- b) cazzetta ni taglier, respectiv dratg;
- c) canals entochen ina lunghezia maximala da 1.30 m.

Art. 15 Utensils e material scumandai per lavar aur

Igl ei scumandau da far diever da suandonts utensils, respectiv materials per lavar aur:

- a) zappun e palfier;
- b) maschinas e tuts indrezs motorisai;
- c) stender sugas per tut diever;
- d) materials chemics sco per exempel argien viv ni natriumcyanid e.a.v.

Questa enumeraziun ei buca completa.

Art. 16 Anfladas specialas

Anfladas da bellezza singulara e da considerabla muntada scientifica ein d'annunziar immediat alla suprastanza communal. La vischnaunca ha igl emprem dretg dad acquistar tals exemplars cun pagar in'indemnisaziun commensurada.

Art. 17 Survigilanza

Il petent sto haver cun el la lubientscha. El sto mussar la patenta, sch'ils survigiladers da vischnaunca ni auters possessurs da patentas pretendan ei.

Ils survigiladers communal, ils guardiaselvaschina ed ils guardiapesca cantunals ein legiti- mai da controllar in e scadin, aschinavon ch'ins suppona ch'ina persuna mondi per cristallas ni a lavar aur.

Sper la patenta da cavar cristallas ni da lavar aur sto il petent era haver ina carta d'identitad.

Art. 18 Taxes

Las taxas per las lubientschas da cavar cristallas e minerals muntan:

A) Lubientschas ordinarias

a) carta annuala per personas cun domicil civil
en vischnaunca Tujetsch	frs. 300.00 – frs. 500.00
b) carta annuala per tuts ulteriurs Svizzers ni per personas
digl exteriur domiciliadas en Svizra (permissiun C)	frs. 500.00 – frs. 750.00
c) carta annuala per tuttas ulteriuras personas digl exteriur	frs. 1'000.00 – frs. 1'500.00
d) cartas dall'jamna per tuttas personas (Svizzers e jasters)	frs. 150.00 – frs. 250.00
e) cartas dil di per tuttas personas (Svizzers e jasters)	frs. 30.00 – frs. 50.00

Ina persuna che retila la carta dil di sto indicar il liug nua ch'ella va a cavar cristallas quei di. Ella astga quei di sulettamein encurir el liug indicau. Cun cartas dil di eis ei buca lubiu da schluppentar e da far diever da maschinas da furar.

B) Lubientschas supplementaras

Lubientschas supplementaras da schluppentar e luvrar cun maschinas da furar san vegnir retratgas da personas naturalas cun domicil civil en Vischnaunca Tujetsch:

Las taxas per las lubientschas da lavar aur muntan:

Lubientschas ordinarias

a) carta annuala per personas cun domicil civil
en Vischnaunca Tujetsch	frs. 100.00 – frs. 200.00
b) carta annuala per tuts ulteriurs Svizzers ni per personas
digl exteriur domiciliadas en Svizra (permissiun C)	frs. 400.00 – frs. 600.00
c) carta annuala per tuttas ulteriuras personas digl exteriur	frs. 600.00 – frs. 900.00
d) cartas dall'jamna per tuttas personas (Svizzers e jasters)	frs. 100.00 – frs. 200.00
e) cartas dil di per tuttas personas (Svizzers e jasters)	frs. 20.00 – frs. 30.00
f) affons e giuvenils entochen la vegliadetgna da 18 onns en
accumpignament da carschi che disponan d'ina lubientscha	gratuit

La fixaziun dallas taxas tenor las lit. A) e B) succeda entras la suprastanza communal.

Art. 19 Gidonters

Tgi ch'accompogna e gida in cavacristallas, sto retrer ina patentà tenor art. 18 e quei en la summa dalla patentà dil cavacristallas ch'el accompogna - silmeins la patentà dil di.

Affons e giuvenils entochen la vegliadetgna da 18 onns astgan accompagnar in cavacristallas che dispona d'ina lubientscha senza stuer haver ina patentà. Els astgan denton buca schlup-pentar e far diever da maschinas da furar.

Art. 20 Tgisa

Ils survigiladers communal, ils guardiaselvaschina ed ils guardiapescas cantunals sco era ils proprietaris da patentas han da comunicar surpassaments da questa lescha alla suprastanza communal.

Art. 21 Prescripziuns

Surpassaments da quella lescha vegnan puni entras la suprastanza communal cun castitg da tochen frs. 5'000.00. Cristallas e minerals cavai resp. aur lavaus cun surpassar las prescripziuns d'aventan proprietad dalla vischnaunca e vegnan buca indemnissai.

Art. 22 Retratga ni snegada dalla lubientscha

Vegnan las prescripziuns da questa lescha buca observadas, sa la lubientscha dada vegnir retratga. Plinavon san ins snegar novas lubientschas.

Art. 23 Mieds legals

Encunter decisiuns dalla suprastanza communal, che sebasan sin quella lescha, san ins recuorer enteifer 30 dis suenter la comunicaziun a scret alla dertgira administrativa dil cantun Grischun.

Art. 24 Execuziun

La suprastanza communal dessegna ils survigiladers e procura l'execuziun da questa lescha.

Art. 25 Vigur

Questa lescha ei vegnida approvada dalla radunonza da vischnaunca ils 25 da mars 2026 e passa en vigur igl 1. d'avrel 2026. En quei mument vegn la lescha davart igl encurir cristallas e mineralias digl 1. d'avrel 2017 cassada.